OBSAH:

Lastury v historii lidstva XVII. (Petr Borovec)……..…...……...4
Dálkový výslech (Jaroslav Derka)…….…….....…….....…7
Egypt – u Rudého moře (Michal Jurásek).....…….…….....……..…10
Zavinutci 21. století, 2. část (Vladimír Holub)…….…….……...17
Něco navíc o *Sphaerocypraea incomparabilis (*Donald Dan).....21
Ze života klubu…….……..…....25
Galerie Voluty – *Cypraea (Erosaria) helvola* (Miloš Kremla)…...…....30

© **VOLUTA** – zpravodaj Českého klubu sběratelů lastur. Vychází interně, nepravidelně a bezplatně pro členy klubu čtyřikrát ročně. Textové korektury a grafická úprava: RNDr. Irena Chvátalová. Tisk: Ivo Koláček. Distribuce: Ing. Ivan Běťák.. Své návrhy a články posílejte na e-mailovou adresu Irena Chvátalová aneri.aneri@volny.cz nebo na adresu Jaroslav Derka, Holečkova 51, 150 00 Praha 5. Za obsahovou správnost příspěvku ručí autor.

Lastury v historii lidstva
(XVII. část)

PhDr. Petr Borovec

„Perla a korál – to je lék na smutek, jak jsem slýchal.“

V. A. Žukovskij

Na mnoha místech naší planety se perly sbírají (loví) tak, jako v minulosti, čili tradičně. Nazí potápěči vybírají perlorodky do košů z mořského dna. Jejich jediným nástrojem a zároveň i zbraní proti případným žralokům bývá nůž, který při své práci potřebují. Potápěči používají k rychlému ponoru kámen. Sběr trvá průměrně 90 vteřin. Následky častého potápění jsou hrozné. Od stálého dráždění očí mořskou vodou dochází k oslepnutí, dostavuje se krvácení do plic, není tedy divu, že žádný lovec perel se nedožívá „metuzalemského“ věku!

Perly se dají vyrobit i synteticky, ale pro svůj naprosto dokonalý vzhled se rozeznají od pravých perel, které mají obvykle na povrchu nerovnosti.

Jak je známo, mohou perly vytvářet i sladkovodní mlži, a to dokonce velké perly. V New Jersey byla v říční perlorodce nalezena perla o váze 20 g.

Z perel se ve středověku zhotovovaly i církevní monstrance. Jako příklad slouží tzv. malá perlová monstrance loretánského pokladu z roku 1680. Má výšku 51 cm a je zhotovena ze 14 karátového zlata. Je bohatě zdobena perlami a má ještě kromě perel 266 diamantů a 1 rubín. Do loretánské pokladnice ji věnovala hraběnka Eleonora z Nostic – Reinecku, rozená Lobkovicová.

Mezi slavné historické milovnice perel patřily mimo jiné Kleopatra VII. Ptolemaiovna, královna Alexandra Dánská, Charlotte Sophia, manželka anglického krále Jiřího III., Eleonora Rakouská, Marlene Dietrichová, ale i Coco Chanel, operní pěvkyně Maria Callasová a rovněž princezna Diana a současná anglická královna Alžběta II. Impozantní byla perlová korunka s 41 drahokamy, zasazenými do zlata, patřící adoptivní dceři Napoleona Bonaparta, Stephanii de Beauharnais. Ze známých českých žen perly milovala i manželka prezidenta Hana Benešová, dále herečka Olga Scheinpflugová a Růžena Šlemrová. Ostatně i bývalá a stejně tak i současná první dáma, milují perly. A mohli bychom jmenovat mnoho dalších „operlených“dam!

Podobně jako perla je i korál jeden z nejstarších šperků. Nemůžeme ho sice zařadit do lastur, ale řadí se rovněž k „drahokamům“ moře, podobně jako perly, a nezřídka je mu v atlasech drahých kamenů věnována samostatná kapitola.

Nevelké růžové korálové perličky byly objeveny v paleolitickém sídle v jeskyni Wildscheier v Německu. V neolitických evropských kulturách byly předměty a šperky z korálu běžné. Vysokou cenu měl korál ve starém Egyptě a

v sumerské říši (přibližně území dnešního jižního Iráku). Staří Řekové pokládali korál za symbol štěstí a nesmrtelnosti.

Koráli jsou mořští láčkovci patřící do třídy *Anthozoa*. Za příznivých podmínek vytvářejí v subtropických a tropických mořích (zejména v jejich šelfových částech) korálové útesy. V mořích vytvářejí vidličnatě rozvětvené trsy přirostlé ke dnu 40 cm vysoké a 4 cm silné. Pro klenotnické účely má význam pouze korál červený, krvavě červený a černý korál, který se používá k výrobě především smutečních šperků. Zpracování korálů je tradiční ve středomořské oblasti, např. v Itálii, na Sardinii, na Baleárských ostrovech (Španělsko) a na pobřeží Alžírska. Ve velké oblibě je korál růžový (pallido roso), krvavě červené japonské korály, v obchodech známé pod názvem „moro“ a černý korál (coralli negri capiresi). Sběr i zpracování korálů se provádí hlavně v Itálii.

Ovšem zdaleka největší korálový útvar na světě je Velká útesová bariéra, táhnoucí se v délce asi 2300 km podél východního pobřeží Austrálie (Korálové moře). Korálové útesy vytvářejí také nesčíslné ostrovy, atoly. Dnes je známo několik stovek druhů korálů, z nichž asi 150 přebývá v teritoriálních vodách Ruska.

Korál se velmi dobře opracovává vzhledem ke své tvrdosti (3 – 3,5 podle Mohsovy stupnice tvrdosti). Na klenotnické výrobky se využívá asi 16 druhů korálů, z nichž nejvhodnější je vzácný červený. Nachází se v různých odstínech barvy ve Středozemním moři, dále v Rudém a Japonském moři. Existují naleziště v oblasti Tichého oceánu. Největší kolonie ušlechtilých korálů byly zaznamenány ve Středozemním moři u alžírských břehů v hloubce 80 –110 m.

Kromě toho se ve šperkařství používají bílé korály (madreporové, které se někdy dobarvují) a černé korály (negri). Někdy se jim říká „mořská péra“ a jsou rozšířeny v Rudém moři a v Indickém oceánu. Velmi vzácně se vyskytují azurové nebo modré korály, lze je najít podél afrických břehů. Celkem je známo přes 350 barevných odstínů korálů, ačkoliv jejich barva nemusí být stálá a časem ztrácejí, podobně jako perly, lesk.

Lidé odpradávna věřili kouzelné moci korálů. Proto si většina národů vážila korálových náhrdelníků a amuletů. Po přijetí křesťanství se staly módou korálové křížky, které se nosily přímo na těle. Ve středověké Evropě se stal korál symbolem skromnosti. V Indii a Číně byl korál dražší než perly a dokonce dražší než smaragd a rubín. Z japonského umění se zachovaly korálové sošky bohyně plodnosti.

Korálu se odpradávna připisovaly i léčivé účinky. Plinius Starší nazýval korálový prášek lékem na dnu, nemoci zažívacího traktu a močového měchýře. Známý lékař Avicenna (Ibn Sína) doporučoval korál jako účinný prostředek na nemocné oči. Ve středověku se věřilo, že korál obnovuje krevní oběh a snižuje horkost. A také dodává člověku moudrost! Korálový prášek vyluhovaný ve víně se používal jako narkotikum.

V našem seriálu jsme se většinou bavili o lasturách (prázdných domečcích plžů a mlžů) nebo o jejich obsahu. Měkkýši však mohou sloužit též k zábavě (nejen sběratelské). Mám na mysli živé měkkýše! Jedná se o šnečí „dostihy!“ Nejpopulárnější jsou na britských ostrovech. Konají se na několika místech a jejich popularita rok od roku roste. Závodiště je nejčastěji kulaté, ale občas se hlemýždi pustí i na rovnou dráhu. Ve Velké Británii mají šnečí dostihy čtyřicetiletou tradici, ale konají se v různých zemích po celém světě. Ale asi nejslavnější turnaje jsou ve vesnici Snailwell v hrabství Cambridgeshire. Populární turnaje jsou rovněž v sousedním hrabství Norfolk ve vesnici Cougham. Právě zde měly šnečí závody premiéru již v 60. letech minulého století. Hlemýždí závody se konají i přímo v Londýně. Jaký paradox, v sousední Francii je jedí, zde je „trénují!“

První, kdo přišel údajně na tuto ztřeštěnou myšlenku šnečích závodů, byl jistý Tom Elwes, který podobné soutěžení odkoukal ve Francii. Ale jak je známo, Francouzi si na „svých svěřencích“ raději pochutnávají (nabízí se otázka, jestli ten poslední závodník není sněden!). Chcete-li se podobných klání zúčastnit, stačí vám jeden docela obyčejný hlemýžď, který pochází z britských ostrovů. Cizincům (myšleno neautochtonním šnekům) vstup zakázán!! Dále se musíte zaregistrovat. Registrace ve vesnici Snailwell stojí pět liber. Po roku tréninku, kdy je hlemýžď seznamován se závodní plochou (je neustále navlhčována) může vyrazit na závod, pokud se chudák toho vůbec dožije!

Soutěž probíhá na stole, který je pokryt ubrusem. Na něm je namalován kruh o poloměru 33 až 36 cm. Soutěžící hlemýždi se postaví doprostřed plochy a na ulity jsou jim namalována startovní čísla kvůli identifikaci. V Londýně, kde šneci závodí teprve od roku 1999, závody komentuje pravidelně televizní komentátor koňských dostihů John McCririck. Cílem závodníka je dostihnout okraj kružnice. Průměrný čas se pohybuje kolem 3 minut. Světovým rekordmanem je šnek jménem Archie, který se v roce 1995 dostal pod hranici dvou minut!

Co říci na závěr. Kolem 200 soutěžících šneků se tísní na 400 diváků. Cena pro vítěze – láhev šumivého vína.

Takže, připravit, pozor, pomalu!

Literatura:

1) Kameny nejkrásnější a nejzajímavější, Fortuna Print, 2003, str. 49 (korál)
2) Suda, Jaromír: Drsná krása drahých kamenů, Praha 2004, str. 70, 71, 114 – 115.
3) Časopis Epocha (svět na dlani), 03/08, článek: „Vyrazte na sjezdovku s jakem!“ (šnečí dostihy), str. 7.

Vážení kolegové, milí čtenáři,
již 30 členů našeho klubu se s Vámi podělilo o svoje sběratelské začátky, sny a úspěchy. Je tady ale jeden, který nám stále unikal, ačkoliv již více než 10 let stojí u kormidla Českého klubu sběratelů lastur. Nyní se můžete konečně něco dozvědět i o jeho prvních konchyliologických krůčcích.

Dálkový výslech

Jaroslav Derka, Praha

1) V kolika letech jste propadl své vášni?

Když zapátrám ve své paměti, uvědomuji si, že měkkýši mě zajímali už od raného dětství. Pocházím z malého městečka na Kroměřížsku, z Morkovic, a živě si vzpomínám, jak jsem se těšil na každoroční výlov rybníka, kde jsem v bahně trávil celé hodiny hledáním škeblí a potom je celý šťastný nosil domů. Také po kapsách se mi neustále povalovaly ulitky různých šneků, které jsem při dětských hrách našel. U soustavného pročítání knihy „20 000 mil pod mořem“ jsem snil o moři a jeho obyvatelích a tady se zřejmě zrodil můj životní sen – aspoň jednou vidět moře. V té době to pro mne bylo něco nemyslitelného, že bych se mohl dostat k nějakému, byť jen k tomu nejbližšímu moři. Stalo se tak až v roce 1981, v mých 22 letech, kdy jsem mohl konečně naplnit dětský sen a vypravil se se dvěma kamarády do Bulharska. Tady, jak známo, kromě *Rapana venosa* moc atraktivních mušlí nebylo, ale radost z moře byla obrovská a ulovení „rapani“ se mi stali základem sbírky.

Po celá léta mi sbírka stagnovala na několika málo exemplářích, protože nebylo kde získat nějaké jiné. V roce 1985 mě zavál vítr do Prahy a v knihkupectví jsem objevil knihu Krása lastur. Bylo zřejmě otázkou času, kdy se mi dostane do rukou první barevná mušle a můj zájem se změní ve vášeň. Tak se stalo až začátkem roku 1989, kdy jsem dostal od své úžasné tchýně *Strombus gigas*. A tady propukla sběratelská vášeň už naplno. Následovala návštěva Národního muzea a několik konzultací s Dr. Václavem Pflegerem. Začal jsem shánět nejen mušle, ale i literaturu přes inzeráty v novinách. Díky tomu jsem se seznámil také s ostatními sběrateli.

2) Co bylo impulsem právě pro konchyliologii ?

Už od dětství mě příroda zajímala. Sbíral jsem květiny a vyráběl si nedokonalé herbáře a psal si o tom sešit. Aktivně jsem pěstoval kaktusy a už jako dítě byl členem kaktusářského spolku v Kroměříži. Stále mě něco přitahovalo k tropické

přírodě. Teprve při pročítání Krásy lastur a spatření prvních barevných lastur jsem věděl, že mořské ulity budou moje životní láska.

3) Nacházel jste pochopení u partnera nebo přátel?

Musím říci, že určitě ano. I když v začátcích nebylo jednoduché skloubit mého koníčka a rodinný rozpočet. Zřejmě nezapomenu na dnes už památnou větu mé ženy, když jsem si v roce 1991 přinesl z prodejny vietnamské kultury *Hemifusinus tuba*. Stejně jako já i žena užasla nad krásou a velikostí lastury, ale když zjistila, že ulita stála 960 Kč, uraženě pronesla: „Ty si kupuješ drahé mušle a já chodím jak Popelka.“ Situace se však brzy ustálila a začala mě být neocenitelnou oporou, za což jsem jí nesmírně vděčný.

4) Nadchnul jste někoho dalšího pro sbírání mušlí?

Ač se neustále snažím, zatím se mi to nedaří do té míry, jak bych si představoval. Ale určitě to nevzdávám.

5) Kolik druhů čítá vaše sbírka?

Celou sbírku postupně zapisuji do databáze v počítači a k dnešnímu dni je tam 4469 druhů a desítky jich čekají na určení nebo přeurčení.

6) Jak máte svou sbírku uloženou?

Velké a atraktivní kusy jsou uloženy na třech policích, ostatní jsou v papírových krabicích, které jsem si nechal k tomuto účelu vyrobit. Krabic je celkem devadesát, ale zjišťuji, že je jich stále málo. Poslední dobou však některé oblíbené čeledi dávám do prosklených entomologických krabic.

7) Máte své oblíbené druhy a proč?

Oblíbené druhy mám, ale stále se obměňují. Zpočátku jsem se velmi zajímal o *Cypraeidae, Conidae a Volutidae*, později jsem se začal věnovat čeledím *Cymatiidae, Cassidae* a pomalu přecházel k těm menším a menším. Začali mě bavit *Olividae, Mitridae, Neritidae* a v poslední době *Nassariidae, Naticidae, Margineliidae a Harpidae*. Nejen krásou, ale i neobvyklým způsobem života, mě okouzlily *Xenophoridae*. Je úžasné vidět, co všechno mohou najít v moři a přilepit na svou lasturu. Vyhranit se pro jednu čeleď je pro mě těžké, protože mám dojem, že bych se ochudil o všechny ty ostatní divukrásné výtvory moře.

Tak vypadá obývák, když se v něm rozloží celá sbírka...

8) Která je Vaše nejmilejší nebo nejvzácnější lastura?

Nejmilejší lastura bude zřejmě *Cypraea aurantium*, protože jsem po ní toužil řadu let a zpočátku byla pro mne nesplnitelným snem. Po jejím získání ležela několik nocí na mém nočním stolku, než byla zařazena do sbírky. Mám však v oblibě všechny lastury a vždy najdu chvilku se s nimi potěšit. Nejvzácnější mušlí v mé sbírce bude momentálně *Pleurotomaria rumphii,* za kterou jsem dal nejvíce peněz, ale jak tak přemýšlím, stejně tak vzácné budou pro mě i mnohé další.

9) Která lastura je Vaším snem?

Obecně řečeno, je to ta, kterou ještě nemám. Pravdou je, že mi dělá radost každá nově získaná a mým snem je spíše zkompletovat aspoň jednu čeleď.

10) Pomáhá Vám náš klub ve Vaší zálibě?

Ano, jistě. Protože kde jinde by se mohl člověk setkat s tolika spřízněnými lidmi, poznat řadu vynikajících odborníků, přátel a kamarádů. Přál bych si, aby byl klub stejným přínosem pro každého člena a hlavně, aby ve své práci nadále pokračoval a přinášel radost stávajícím i novým členům.

Egypt – u Rudého moře v Sharm El Sheikhu na Sinaji

Michal Jurásek

Plánovaná a vytěšená cesta na Madeiru se nekonala. Dovolená visela ve vzduchu a cesta k moři se rozplynula... Těžké shánět něco téměř uprostřed prázdnin na last minute. Co teď? Cestou na oběd v prašné cestě ležel oříšek jako z pohádky o Popelce. Kde se tam vzal? Zaradoval jsem se a sehnul se pro něj. Paráda, dobré znamení, k moři se dostaneme. Jak? To je záhada...

Rejdili jsme pak dlouho po netu. Nikde nic příhodného na last minute. Přítel Lukáš z toho usnul. Padl mi do oka poslední odkaz. Kliknul jsem na něj a... pak všechno během chvilky dostalo tak rychlý spád, že se za tři dny odlétalo do Sharm El Sheikhu do Egypta. Poslední země, kam bych chtěl jet. Ale motor byl ve mně nastartovaný a dobrodružství načnuto. Rudé moře je Rudé moře. Usínal jsem s vidinami, co tam všechno za mušličky najdu.

První pecka přišla už při výstupu z letadla. Bylo pomalu k půlnoci. Vzduch byl tak horký, že mě až odhodil dozadu. 34 stupňů Celsia. Odbavení šlo jako na drátkách, jen zaplatit vízum a hurá do hotelu. Chci vidět moře – hned bych se k němu rozběhl. Studená sprcha – je nám sděleno, že k moři se v noci nesmí a že je

stejně daleko. Jak to, když hotel má být situován na pláži??? Během pobytu jsem zjistil, že Egypťané a cestovky rádi přehánějí, z pár slibovaných metrů jsou rázem kilometry. K moři se v Egyptě smí kolem půl osmé ranní a vyklidit pláž s příchodem soumraku. Proč? Prý z důvodu bezpečnosti. Nešlo mi to do hlavy.

Druhý den po setkání s delegátkou si hned zamlouváme celodenní výlet lodí s potápěním v Ras Mohamed, národním mořském parku zapsaném na seznamu UNESCO, a po obědě vyrážíme k moři. Cesta se jeví mnohem delší, než jak je slibována. Jdeme v tomto vedru naposled pěšky, pak využíváme jen hotelový mikrobus a velmi levné, usmlouvané taxi. Člověk zde musí pořád smlouvat. Vidíte stále divadlo, jak jste ožebračili místní a že oni nebudou mít co jíst, ale za zády si jistě promnou ruce, jak parádně na vás vydělali. Velmi úsměvný národní sport.

Rudé moře... ! Jak modré je to Rudé moře! Hned utíkáme se šnorchlem do vody, voda je při pobřeží teplá jako právě uvařené kafe. Nejtypičtějším obrazem Rudého moře je ostrý kontrast mezi skalnatou pouští, která se rozkládá až k okraji vody, a nesmírně horečným životem a jeho různorodými barvami těsně pod hladinou. Rudé moře je velmi ideální prostředí pro korály. Díky bezoblačné pouštní obloze je i teplota vody zřetelně vyšší, než by odpovídalo podmínkám v těchto zeměpisných šířkách. Útesy v severní části patří k jedněm z nejbohatěji vyvinutých útesů na světě. Zde jsem si začínal uvědomovat, jaké jsem měl štěstí, že jsem se ocitl tam, kde jsem byl, a plně mi to došlo až potom doma.

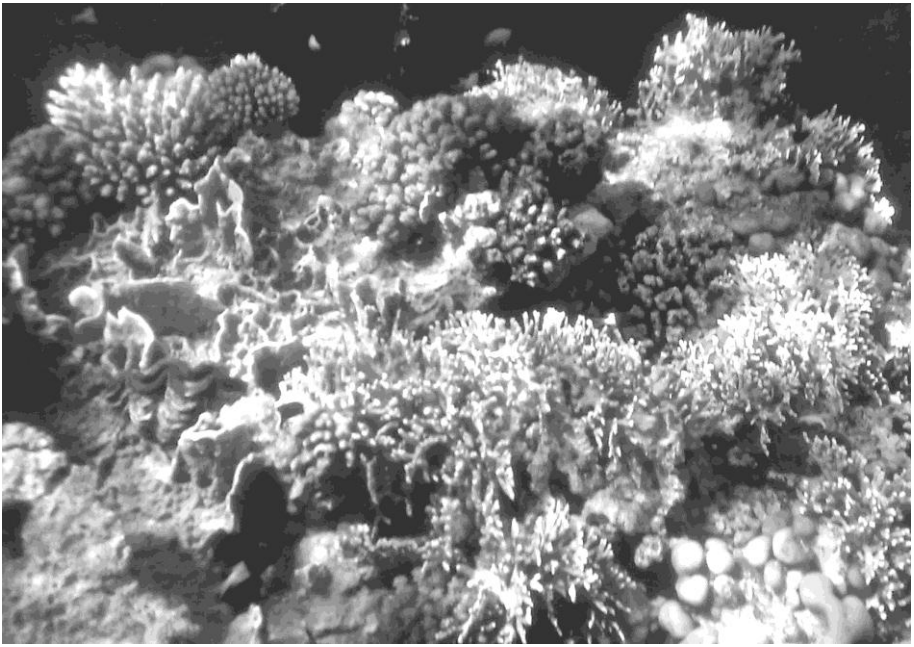

Národní mořský park Ras Mohamed, Žraločí zátoka a Ras Umm Sid, kde jsme bydleli. Byl jsem zklamán pláží, kterou měl náš hotel vyhrazenu. Ostatní přímořské hotely je měly vysázené palmami a kvetoucími keři a buganvíliemi, ta naše byla téměř holá a pustá, ale veliká kompenzace přišla vzápětí – měla nejkrásnější korálovou „stěnu“ v širokém dalekém okolí. Koráli zde vytvářejí lemové útesy, které jsou přerušovány mělkými zálivy. Na mnoha místech se mělká pobřežní plošina prostírá daleko do moře až kolem 50 metrů a je zakončena stěnou, spadající desítky metrů do hloubky. A to je začátek ráje – velká hustota korálů převážně řádu *Scleractinia*, měkkýšů a ryb všech barev. Útesy zde taktéž vytvářejí řetězce ponořených vrcholů, běžících paralelně s pobřežím. Zastoupeni jsou zde koráli útesovníci a mozkovníci, koráli rodu *Styllophora, Seriatopora, Acropora, Pocillopora, Favia, Fungia, Galaxea,* žahaví polypovci rodu *Millepora,* kterými jsem byl jednou značně popálen, když mě na ně mrštila vlna. Balzámem pro duši byl růžově zbarvený korál *Pocillopora danae.* Spatřil jsem zde i červený korál *Corallium rubrum.* Obydlené to všechno bylo velkým množstvím potulujících se krevetek, nedovitek, malých červených hvězdic s bílými skvrnami *Fromia ghardagana* a rournatců, hojně zde byly zastoupeni kotouči *Testus dentatus.*

Pod masou tyčící se několikametrové vrstvy korálů lemující pobřeží pláže (nejsou to kameny a skály, ale vše je zde vytvořeno korálem), nacházím značné množství chroustnatek *Acanthopleura haddoni, Turbo petholatus* a jehlanky *Cerithiidae,* jejichž prázdné ulity jsou často obsazeny poustevníčky a vyčištěnými k dokonalosti, jakožto i velké množství prohánějících se krabů, sumýšů, převalujících se hadic a ježovek *Diadema setosum.* V hojném množství v korálech zaklíněná ježovka *Heterocentrotus mamillatus* s bodlinami jako tužky hrajících všemi barvami červené, oranžové a hnědé a s bílými pruhy.

Kapitolou samotnou o sobě jsou ryby. Nepřeberné množství všech barev a velikostí – klipky (nápadná endemická *Chaetodon fasciatus* a *Chaetodon semilarvatus*), pyskouni, čtverzubci, bodloci, ploskozubci, „nafukovačky“ ježíci s obličejem podobným lidskému, ropušnice, murény, nádherní perutýni, o kterých mnozí lidé tvrdili, že je tam neviděli a že tam nejsou. S Lukášem jsme zjistili, že vylézají až kolem 6. hodiny večerní. Spatřili jsme i 11 perutýnů pohromadě!!! Hotový koncert ploutví-perutí. Lukáš zde zahlédl i karetu pravou (*Eretmochelys imbricata). Nezklamaly* ani zévy (*Tridacna maxima*) od malých 5cm až po velké 25-30 cm exempláře, které zde žily i při pobřeží téměř na každém kroku a občas se vyskytla i prázdná schránka. Ta pak končívala v plavkách, nápadně vyboulených do všech stran, neboť nebylo vhodné je ukazovat, zvláště pak v parku Ras Mohamed. Uchvátily mne vázovky *Vasum turbinellum,* značně velké exempláře porostlé řasami, které ale dávaly tušit nádherné vytrnění a zbarvení, a velké množství krásných drup (*Drupa morum* s temně fialovým „vnitřkem“ a *Drupa ricinus*). Byly ale tak dokonale maskovány nejrůznějším porostem, že je téměř nikdo neroze-

znával od okolí. Byl to hezký pocit zalovit rukou a najisto vytáhnout živou lasturu, která posloužila jako modelka pro fotografa. Též i *Fasciolaria trapezium* i *Lambis truncata,* jejichž velké ulity se společně s *Lambis lambis* povalovaly hojně i na dně v parku Ras Mohamed. Často jsem se setkával s velkými exempláři *Chicoreus ramosus.* Našel jsem i pár dokonale očištěných vázovek, ale vždy mě pan domácí poustevník upozornil, že domečky jsou zadané.

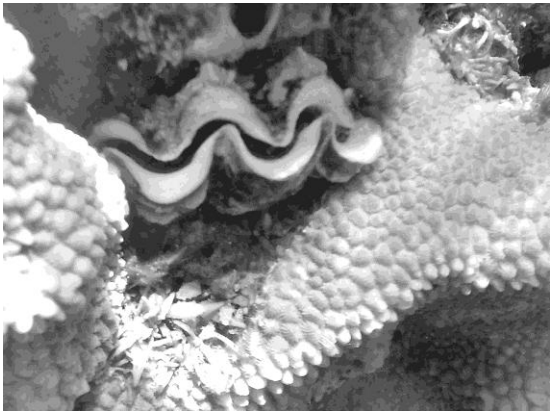

Tridacna maxima* pevně zakotvená v korálu pórovníku *(Pocillopora)

Sledoval jsem bedlivě, jaké je to zde s prodejem lastur. Občas sloužila někomu jedna půlka zévy jako popelník a korály tu nikde vystavené neměli – jen jeden jediný kdesi v hotelovém baru. Jen jednou jsem ve stánku na trhu objevil několik ulit *Strombus tricornis.* Hned mi byly nabídnuty k prodeji s přiloženým telefonním číslem, že ať jim z letiště zavolají, jestli mě s nimi chytí. Vysvětloval jsem, že nelze vyvážet mušle. Egypťané jsou sice milí a svérázní lidé, ale úžasní obchodníci a herci. Prodali by vám úplně všechno. Za dolar mi chtěli prodat i svou oblíbenou zrzavou kočku, v žertu jsem prohodil, že by prodali i ponožky, které mají na nohou. Viděl jsem k prodeji i různá zvířátka a človíčky slepené z mušlí, ovšem pokrytých staletou vrstvou prachu.

Na plážích – a často jsem se vkrádal na pláže sousedních hotelů, ale i dále - jsem ale neobjevil žádné lastury vyjma ulitek mrňavých homolic. Pláže byly téměř bez mušlí a nabýval jsem pocitu, že je někdo brzy ráno vysbírává. Nenašel jsem zde vůbec zástupce čeledi *Cypraeidae*, jen jejich pouhé fragmenty, též mnoho fragmentů *Conus textile* a *Mitra mitra* a velkých zév. Těšil jsem se třeba na objevení *Cypraea argus,* ale to byl jen sen. Co mě ale fascinovalo, bylo nepřeberné množství korálů různých velikostí a jejich úlomků velkého počtu druhů. Ale ouha! V Egyptě platí přísný zákaz vývozu korálů a mušlí i v minimálním množství, a to i zakoupených! Varovala nás delegátka v hotelu, varovné byly i četné tabule umístěné na plážích, takže je zde třeba velké opatrnosti. Kdekdo zde sbíral mušličky či se aspoň o to „nenápadně“ snažil. Jestli si je potom vzal domů či je úspěšně přivezl, to už nevím. Cítil jsem zde z turistů jistý strach – pokuty hrozily nemalé a na letišti vás mohou svléknout i do naha. Neopatrnost či vývoz se mohou vymstít

nejmenší možnou pokutou 500 dolarů či želízky na rukou na letišti, kde letadlo již pak nepočká. Vyprávěla nám kamarádka, se kterou jsme se zde seznámili, že některým lidem cesta na letišti loni takhle skončila. Sám jsem při odbavování na letišti viděl tu kopu z korálů a zév, o kterou pak celníci típali nedopalky cigaret. Čekal jsem u kovového rámu na Lukáše, který se vrátil do autobusu pro zapomenuté nádobíčko k potápění, a mezitím prohodil pár vět s celníkem. Viděl jsem to důkladné prohledávání lidí. Byl to nepříjemný pocit. Zde byl Střední Východ a zákony Evropské unie byly kdesi za mořem.

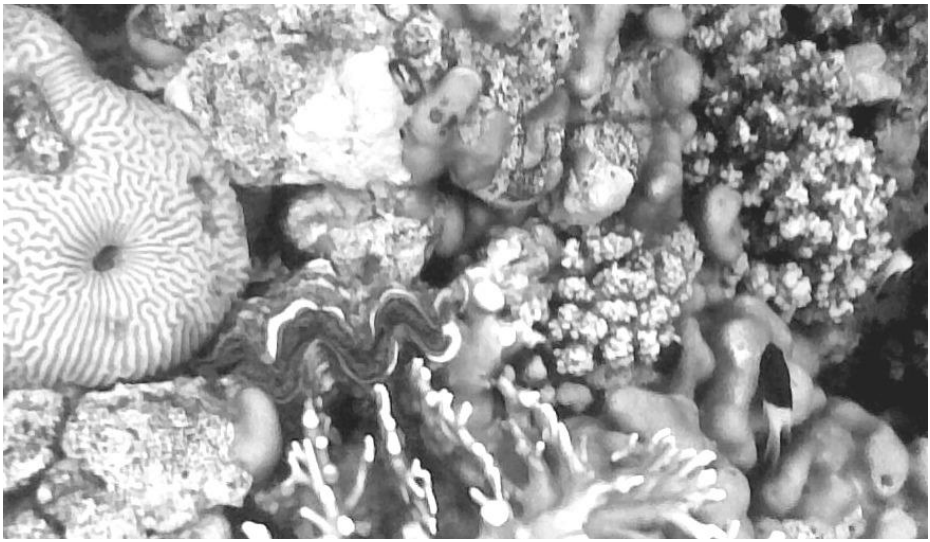

***Tridacna maxima* ve skupině korálů**

I když Rudé moře bezesporu patří k perlám všech moří na světě, i ono se stává poslední stanicí nejrůznějších odpadků. Posbíral jsem při pobřeží mnoho železných fragmentů, plechovek, PVC lahví a sáčků, skleněných lahví i rozbitých a ostraha na pobřeží mi za to poděkovala, ačkoli hned hlasitě každého upozorňovala, že ve vodách plné korálů nemá člověk co brouzdat. Mimořádný úspěch turismu na severních pobřežích přinesl rostoucí příliv potápěčů do většiny známých středisek. Nehledě na chráněné mořské areály je ochrana korálových útesů stále naléhavější. Provozovatelé podmořského turismu v Hurgadě iniciovali založení Asociace na ochranu mořského pobřeží, která poskytla bóje a zařizuje pevná kotviště a stanoviště na místech hojně navštěvovaných, aby se eliminovalo ničení útesů. Je to malý, ale důležitý krok k ochraně divů Rudého moře.

Zavinutci 21. století (2. část)

Mgr. Vladimír Holub

Taxon	**Autor**	**Teritorium**
1. Cypraeovula fuscodentata grohorum	Lorenz 2002	Jihoafrická republika
2. Cypraeovula fuscodentata sphaerica	Lorenz 2002	Jihoafrická republika
3. Ransoniella fusula	Dolin et Lozouet 2007	Filipíny
4. Cribrarula garciai	Lorenz et Raines 2001	Velikonoční ostrovy
5. Luria gilvella	Lorenz 2002	V Afrika – Z Pacifik
6. Ransoniella glandina	Dolin et Lozouet 2007	Filipíny
7. Austrasiatica hungerfordi lovetha	Poppe, Tagaro et Buijse 2005	Filipíny
8. Cypraeovula immelmani	Liltved 2001	JV Afrika
9. Zoila jeaniana thalamega	Lorenz 2002	Z Austrálie
10. Palmadusta johnsonorum	Lorenz 2002	Marschallovy ostrovy
11. Palmulacypraea katsuae guidoi	Lorenz 2002	Vanutu, Fiji, Nová Kaledonie
12. Cypraeovula kesslerorum	Lorenz 2006	East London, Jihoafrická republika
13. Zoila ketyana bataviensis	Lorenz et Morrison 2001	SZ Austrálie
14. Zoila ketyana ketyana superba	Lorenz 2001	SZ Austrálie
15. Ransoniella labiosa	Dolin et Lozouet 2007	Filipíny

Taxon	Autor	Teritorium
16. Austrasiatica langfordi cavatoensis	Lorenz 2002	Nová Kaledonie, Fiji
17. Lundina leucodon leucodon escotoi	Poppe 2004	Filipíny
18. Mauritia maculifera martybealsi	Lorenz 2002	Markézy, Francouzská Polynésie
19. Mauritia maculifera scindata	Lorenz 2002	Polynésie
20. Leporicypraea mappa admirabilis	Lorenz 2002	Francouzská Polynésie
21. Leporicypraea mappa aliwalensis	Lorenz et Hubert 2002	JV Afrika
22. Zoila orientalis gabensis	Heesvelde et Deprez 2007	Austrálie
23. Umbilia oriettae	Lorenz et Massiglia 2005	V Austrálie
24. Ransoniella oryza	Dolin et Lozouet 2007	Filipíny
25. Bistolida owenii piae	Lorenz et Chiapponi 2005	Seychely, Mauritius

Poznámka: foto k č. 17 není k dispozici.

Autoři fotografií:

Eddie Hardy (www.gastropods.com), Felix Lorenz (www.cowries.info), L. Bozzetti , J. Van Heesvelde, Alexandr Pachkov, Pasquale Fazzini (www.cypraea.net), Korinna Sangiouloglou (www.george-shells.com),
Femorale (www.femorale.com.br), Chris Takahashi, Aegean Shells (www.aegeanshells.gr), Taurus, G. & Ph. Poppe (www.conchology.be), Sharpe Shells (www.sharpeshells.com), Gauguini (http://gauguini.com), Shells Passion (www.shellspassion.com), www.schnr-specimen-shells.com

Něco navíc o *Sphaerocypraea incomparabilis* (Briano, 1993)

Donald Dan

Jen málo lidí umí vyprávět příběhy lépe než Peter Dance. Jeho článek „Mušle z Marsu“, jenž vyšel v časopise *American Conchologist* v prosinci 2007 a popisoval příběh druhu *Chimaeria incomparabilis,* dnes spíše známého pod názvem *Sphaerocypraea incomparabilis* (Briano, 1993) je toho příkladem. Článek obsahoval jak úsměvné příběhy, tak dramatické události, okořeněné tragickými osudy skutečných lidí. Cílem článku bylo vylíčit pozadí objevu této pozoruhodné mušle. Po přečtení toho článku jsem se rozhodl nabídnout čtenářům svůj příběh se *Sphaerocypraea incomparabilis.* Můj příběh postrádá tragické momenty, ale spíše ukazuje to, jaký může být život plný protikladů a může nabízet různé pohledy na jednu věc.

Jakožto obchodník, který se podílel na prodeji čtyř ze šesti známých jedinců, se s vámi rád podělím o své osobní zážitky. Mimochodem neexistuje žádná čeleď *Sphaerocypraeidae, Sphaerocypraea* byla zařazena do čeledi *Ovulidae*. Původní chybné zařazení do čeledi *Cypraeidae* bylo napraveno článkem v německém časopise *Club Conchylia Informationen* (2000, č. 1-3, str. 55-58).

Setkání s tímto druhem patří zajisté mezi nejúžasnější momenty celého období mého obchodování s lasturami. Přineslo mi okamžiky radosti a vzrušení. Nalezení této mušle je srovnatelné s objevením latimerie, o které se věda domnívala, že již vyhynula před dávnými věky. Tato mušle je zajisté žijící fosilie. Velkou radost a značný výdělek přinesla také těm, kteří mi tuto mušli nabídli k prodeji.

K zájmu o koupi této lastury mě přivedla šuškanda mezi sběrateli, kdy se šířily zprávy o jistém druhu mušle, která koluje mezi ruskými sběrateli, a kterou nelze jednoznačně zařadit ani do jednoho z rodů *Ovula, Cypraea* či *Marginella,* ale je spíše směsicí všech těchto skupin. Bylo mi řečeno, že tato úžasná lastura často mění svého majitele. Zdálo se, že se jedná o velmi ceněný obchodní artikl. Tato pověst velmi vzbudila mou zvědavost a tato mušle se tak stala cílem mé první cesty do Moskvy v roce 1991. To byl také počátek mého blízkého přátelství se Zaourem Edzojevem, ruským obchodníkem, který mluvil dobře anglicky a stal se tak mým průvodcem. Bez něj bych nebyl schopen se po Moskvě pohybovat. Život v Rusku byl v té době velmi těžký a skličující. Potraviny byly nedostatkovým zbožím a panovala drsná zima a bylo pochmurno. Má první reakce byla otázka, jak je možné, že lidé mohou žít v takové bídě v tak rozlehlé zemi s takovým ne-

rostným bohatstvím. Díky Zaouru Edzojevovi se stal můj pobyt snesitelnějším a nakonec jsem měl z celého pobytu poměrně příjemný dojem.

K tolik očekávanému setkání došlo, když jsme navštívili Jurije Sluvise a prohlíželi si jeho sbírku. Mojí reakcí bylo obrovské překvapení! Byl jsem „vyzbrojen“ velkým množstvím atraktivního materiálu na výměnu, jak mi Edzojev poradil. Sluvis byl nadšený sběratel a neměl nic proti výměně jedné mušle za mnoho jiných, obzvláště když mezi nabízenými kusy bylo několik opravdu vzácných druhů. Po dlouhém vyjednávání jsem svůj první kus vyměnil se Sluvisem za 20 lastur. Nevím, kdo z nás byl šťastnější. On byl v extázi. Já byl celý vedle z toho, že jsem získal tak fascinující exemplář. Do onoho dne prošla tato lastura rukama mnoha ruských sběratelů, poslední z nich byl Sluvis. Až do tohoto dne byla před západním světem ukryta za železnou oponou.

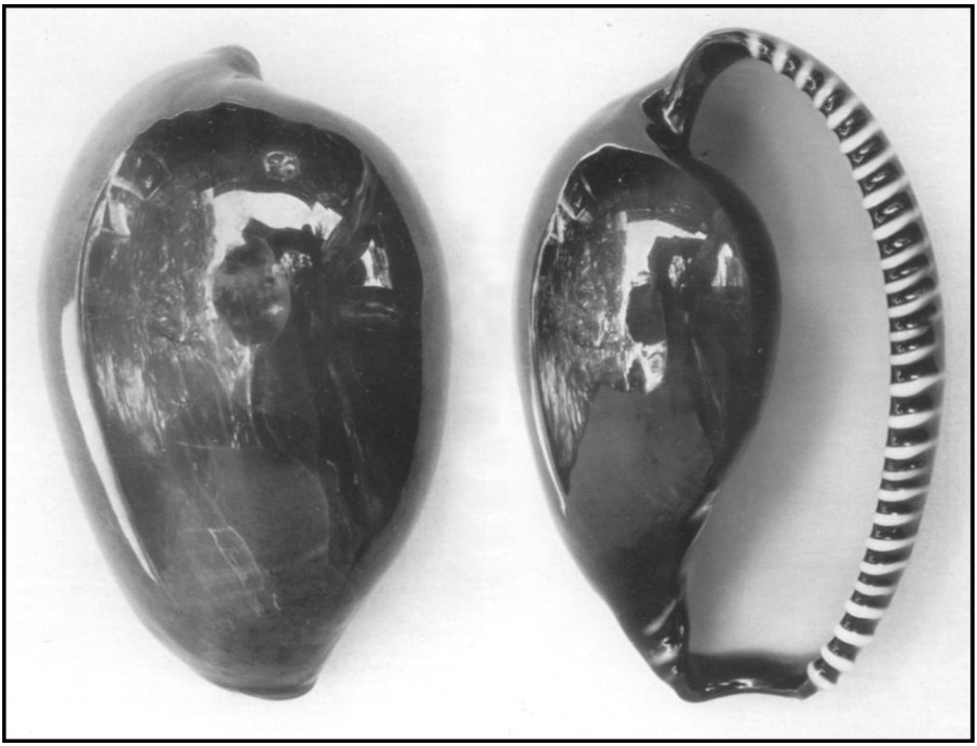

Sphaerocypraea incomparabilis **(Briano, 1993), 66,3 mm x 42,1 mm. Toto je onen exemplář, jež byl později odcizen z Amerického muzea přírodní historie v New Yorku a následně objeven a použit jako důkaz obžaloby. Všimněte si 27 zubů na okraji lastury a třináctého z nich (počítáno odshora) .*)**

V Moskvě se v té době nacházel ještě jeden exemplář tohoto druhu, a to ve sbírce Michaila Vinogradova, zapáleného sběratele a zároveň ředitele úseku v Oceánologickém institutu. Byl vysoko postaveným mužem v komunistické hierarchii. Když jsem ho v roce 1991 poprvé navštívil, nechtěl se se svou lasturou rozloučit, tak jsem si ji pouze vyfotografoval. Přesto jsme spolu navázali přátelství, a to i navzdory rozdílnému ideologickému názoru (Michail byl zaníceným komunistou a velmi pohrdal západním způsobem života). Později, když došlo k rozpadu sovětské ekonomiky, Vinogradov potřeboval peníze a souhlasil s prodejem mušle. Bylo to, jako by prodával rodinné dědictví, ale utržené peníze finančně zajistily jeho rodinu po celou tu složitou dobu. Tato lastura jej finančně zachránila a já si ji zařadil do své sbírky vzácných exemplářů. To byl můj druhý šťastný zážitek s tímto druhem.

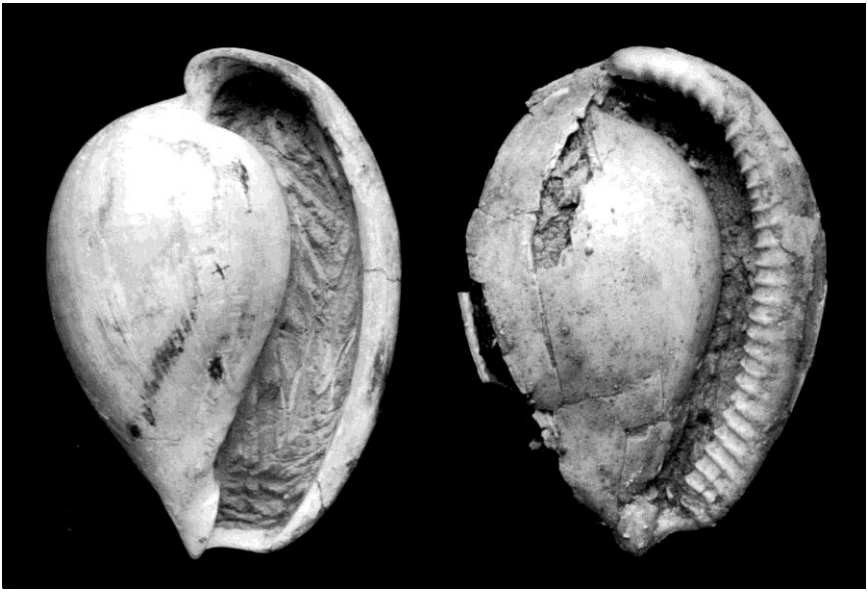

Vlevo *Sphaerocypraea alata* (Edwards), fosilní druh ze staršího eocénu, vpravo *Sphaerocypraea bowerbankii* (Sowerby, 1850), fosilní druh ze středního eocénu

Vlastnictví oněch dvou vzácných jedinců jsem prozradil pouze několika odborníkům na tuto skupinu (*Cypraeidae* a *Ovulidae*), aby mohlo být zahájeno jejich určení. Mezi obeznámenými odborníky byl také Luc Dolin (Francie) a Gary Rosenberg (USA). První z nich je specialista na fosilní ovulidy, zatímco druhý na recentní. Dolin zařadil tento druh rodu *Sphaerocypraea,* do té doby pouze fosilního rodu patřící do čeledi *Ovulidae*. Byl zcela uchvácen, když jsem mu ji poprvé v Národním muzeu přírodních věd v Paříži ukázal. Konečně mohl vidět lasturu ve

vší kráse, jelikož do té doby studoval pouze její zašedlé, fosilní příbuzné druhy. Řekl: „ Je to skutečná živoucí fosilie.“

Tyto dva exempláře byly nakonec odkoupeny Didim Fleischerem a darovány Americkému muzeu přírodní historie v New Yorku. Walter Sage, který v tu dobu v muzeu pracoval, celý obchod zorganizoval. Jsem velmi pyšný, že jsem se na celé záležitosti také podílel. Jeden z těchto dvou exemplářů byl později uloupen, jak bylo popsáno ve článku Petera Danceho.

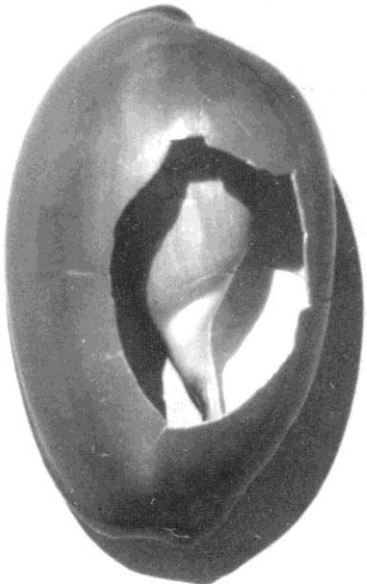

***Sphaerocypraea incomparabilis*, 73,8 mm x 42,2 mm. Tento exemplář byl vyloven v roce 1963 sovětskou rybářskou lodí „Alušta“ ze stometrové hloubky v Adenském zálivu. Sovětský rybář Murballa Kurbanov byl jejím prvním vlastníkem. Vylomený otvor dovoluje pohled do vnitřku mušle a potvrzuje správnost zařazené tohoto druhu do čeledi *Ovulidae*.**

Bývalý rybář, nyní žijící na Krymu, vlastnil třetí známý exemplář, nacházející se na území Sovětského svazu. Ten získal svůj exemplář v roce 1963, kdy pracoval na rybářské lodi „Alušta“, lovící v tu dobu v Adenském zálivu. Byl vytažen sítí z hloubky asi 100 metrů. Lastura vypadla ze sítě na ocelovou palubu lodi a vylomila se část jejího hřbetu. V lastuře tak vznikl velký otvor, který poskytuje pohled do jejího vnitřku. Tato nešťastná náhoda tak ale umožnila zařazení tohoto druhu mezi ovulidy, a nikoli mezi zavinutce. Tato lastura je jediná, ke které je známa lokalita nálezu a nikdy za celou dobu nezměnila svého majitele. Nakonec jsem i tuto lasturu získal za finanční pomoci paní Roberty Cranmerové, zapálené sběratelky lastur a následně byla věnována Smithonianskému národnímu muzeu přírodní historie. Zprostředkovatelem byl můj velmi dobrý přítel Igor Bondarev, žijící na Krymu. O mnoho let později se mi podařilo získat ještě čtvrtý exemplář. Od všech čtyř lastur jsem si ponechal kompletní záznamy a detailní fotografie.

Tak jako život každého z nás, tak i můj prošel několika zkouškami a utrpeními, ale také mnoha příjemnými obdobími. Ano, hurikán mi dvakrát po sobě během tří let zcela zničil můj pozemek, přišel jsem o svůj oblíbený třicetiletý mangovník a grepfruitový strom, ale co-

pak mohou být tyto události přičteny některé z těchto lastur? Nebo některé z mnoha jiných, které mi prošly rukama? Dvakrát jsem při své cestě na výstavu lastur zůstal stát na silnici kvůli rozbité převodovce. Mohu snad toto svést na některou mušli v mé sbírce? Názor si udělejte sami. Lastury jsou má vášeň a zaujímají významnou část mého života. Nevidím na nich nic ďábelského či smolného. Vždycky jsem patřil k té optimističtější polovině lidí a jsem pevně přesvědčen, že mé setkání s druhem *Sphaerocypraea incomparabilis* patřilo k těm šťastným a přínosným – jak mně, tak odborné konchyliologii.

Donald Dan, 6704 Overlook Drive**,**
Fort Myers, FL 33919**,** tel.: (239)481-6704)

***

Poznámka vydavatele:

*) Vzhledem k tomu, že lastura odcizená z Amerického muzea přírodní historie v New Yorku byla jednou z těch, které získal Donald Dan, byla její velikost pečlivě zaznamenána a byly pořízeny její fotografie. Vyšetřovatel proto při práci na tomto případu navštívil Donalda v Miami, aby získal odborný posudek a důkazy v podobě záznamů a fotografií. Co v zásadě tento případ „rozseklo“, byla přesná měření lastury (délka a šířka) a záznam a fotografie zkráceného třináctého zubu. To byly tak jedinečné znaky, že jednoznačně usvědčily odcizený exemplář. Na základě těchto důkazů byl státní zástupce v Miami schopen celý případ úspěšně uzavřít.

Přeložili Dana a Jan Hrbkovi

Ze života klubu

Setkání v paláci CASA GELMI 21. 2. 2009

Jak se již stává tradicí, sešli jsme se opět v Korunní č. 30 na Vinohradech. Z celkového počtu 78 příchozích bylo 51 členů klubu.

Na sedmnácti stolech vystavovali a prodávali naši známí přátelé a kolegové. Jarda a Ivo Koláčkovi nabídli pestrý sortiment všech možných čeledí, mezi nimiž kralovaly Strombusy, Cypraey a Murexy. Přítel Turek z Polska se pochlubil svojí sbírkou mincí a bankovek s námětem lastur a opět i přebytky prodával. Kolega Mordarski, též z Polska, nabízel ke koupi zavinutce a překvapil výběrem rodů Ha-

liotis a Pleurotomaria. Vladimír Holub připravil k prodeji též zavinutce a opět velký výběr barevných forem Conus dusaveli.

Pepa Podhajský s manželkou prodávali zejména Conusy, Marginely a Phalia. Nabízený sortiment obohatili tentokrát o suchozemské Tropidophory z Madagaskaru, a to o T. pulchella, T. semidecussata a T. philipiana. Honzík Strnad vedle hvězdic, mořských hub a tradičně kolekcí lastur z Filipín obohatil nabídku několika knižními publikacemi. Miloš Kremla nabízel své oblíbené zavinutce a Petr Holub z Brna Voluty, Strombusy a Murexy. Jarda Derka se svou kolekcí se širokým záběrem mohl uspokojit téměř každého.

Setkání se opět vydařilo a těšíme se na příští, květnové.

Zdeněk Hejcman

Výstava ve Vlašimi

Výstavu s názvem Svět lastur uspořádali manželé Podhajští z Hradce Králové ve spolupráci s Muzeem Podblanicka ve Vlašimi. Sbírku tisíce kusů lastur, korálů, ježovek či hlavonožců si mohli návštěvníci muzea prohlédnout od 26. 2. do 12. 4. 2009

Příprava výstavy ve vlašimském zámku

Krásná a všemi barvami hýřící expozice ježovek

Atraktivní a mezi sběrateli oblíbená čeleď *Volutidae*

Foto: Josef Podhajský

Setkání v Brně 28. 3. 2009

Koncem března proběhlo na základní škole Zemědělská už počtvrté jarní setkání příznivců našeho hobby v Brně. Vzhledem k pracovní vytíženosti ostatních brňáků padla letos celá tíha organizace a propagace tohoto setkání na Petra Holuba. Nutno podotknout, že se úkolu zhostil na výbornou, což bylo vidět nejen na slušné návštěvnosti ze strany vystavovatelů a návštěvníků, ale i na jejich spokojenosti.

A kdo vystavoval? Z Prahy přijeli předseda Jaroslav Derka, Ivo Koláček a Vladimír Holub s bohatou nabídkou homolic a zavinutců. Ivo Koláček mě zaujal různými slevami a krabicemi typu „vše za dvacet nebo za čtyřicet“. Nebyl to obvyklý výprodej „plážovek“ a poškozených ulit. Jednalo se o spoustu drobných

druhů, každý exemplář ve zvláštním sáčku i s popisem. Pro sběratele menších druhů výborná příležitost doplnit za velmi přijatelnou cenu mezery ve sbírce. Z Hradce Králové přijeli Jana a Josef Podhajští. Ze severní Moravy přijel Martin Kuča, který nabízel novou knihu Olividae a Daniel Harok. Ten s sebou přivezl a nabízel čtyři nepřehlédnutelné a pěkně těžké kusy Turbinella pyrum, které dovezl ze Srí Lanky. Z Přerovska přijeli Libuše a Pavel Geršlovi. Brno bylo zastoupeno Lenkou a Petrem Holubovými a nepřítomného Michala Weinbergera vzorně zastoupil syn Petr. Prodejcem z největší dálky byl host z Polska Tomasz Mordarski, který tak dodal našemu setkání punc mezinárodnosti. To potvrzuje i to, že kromě češtiny a polštiny byla mezi návštěvníky slyšet i slovenština. Návštěvnost byla 96 platících, z toho 30 členů klubu. Naše řady se rozrostly o tři nové členy.

Nabídka byla opravdu bohatá a na své si přišli jak laičtí návštěvníci, kteří nakupovali pro radost, tak zasvěcenější sběratelé, kteří obohacovali své sbírky. Pro nás, členy klubu, však byla snad nejcennější možnost se celý den věnovat svému koníčku, vyměňovat si zkušenosti a setkat se s přáteli. Po skončení akce jsme se přesunuli tradičně na pozdní oběd, kde diskuse pokračovala další asi dvě hodiny. Snad nejhladovější z nás byl organizátor Petr Holub, který k normální porci vepřového se zelím snědl asi deset knedlíků.

Antonín Kozdera

Foto: Tomasz Mordarski

Příspěvek k poznání čeledi Triviidae

Milovníci lasturové drobotiny si mohou objednat publikaci **Revision of the Genus TRIVELLONA Iredale, 1931** autorské dvojice **Dirk Fehse a Jozef Grego**. Kniha o 160 stranách obsahuje 36 barevných tabulí, 620 barevných obrázků a 37 barevných map.

Objednávky pro českou republiku přijímá Josef Podhajský na adrese <shell.ka@tiscali.cz> nebo na tel. čísle 776 722 001. Cena je 35 Euro. V případě odběru na setkáních ČKSL ušetříte za poštovné, knihu je však nutné objednat, neboť se jedná o limitovanou edici.

Ukázku barevného tabla z knihy si můžete prohlédnout na str. 2.

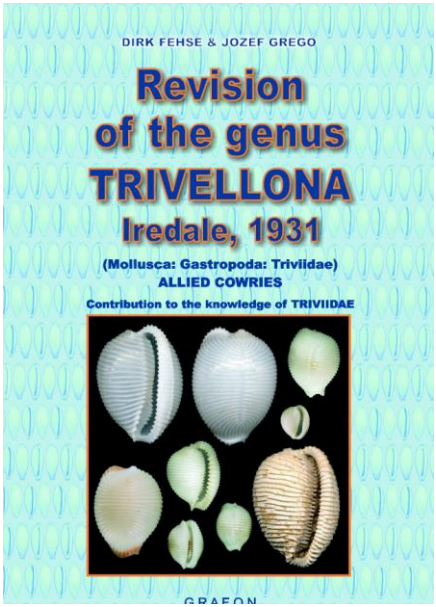

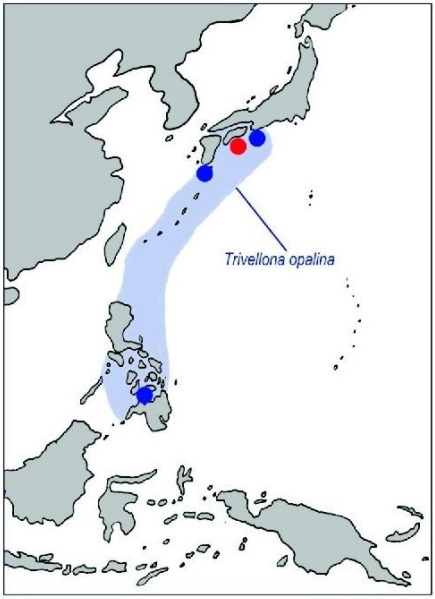

Map. 20. Known distribution of *Trivellona opalina*

GALERIE VOLUTY

Cypraea (Erosaria) helvola Linnaeus 1758

čeleď: ***Cypraeidae*** Rafinesque 1815 (zavinutci)

podčeleď: ***Erosariinae*** Schilder 1924

rod: ***Erosaria*** Troschel 1863

český název: zavinutec medový

Vyobrazení:

1 – ***Erosaria helvola helvola*** (Linnaeus 1758)
Výskyt: Maledivy, Indonésie až centrální Pacifik

2- ***Erosaria helvola argella*** (Mellvill 1888)
Výskyt: jihovýchodní a východní pobřeží Afriky, Rudé moře, Perský záliv až Arabské moře

3- ***Erosaria helvola meridionalis*** Schilder & Schilder 1938
Výskyt: jihovýchodní pobřeží Afriky

4- ***Erosaria helvola hawaiiensis***, (Mellvill 1888)
Výskyt: Havajské souostroví

5- ***Erosaria helvola callista*** (Shaw 1909)
Výskyt: východní Polynésie

6- ***Erosaria helvola*** – subfosilní „gold“ lastura nominátní formy, Bagamayo, Tanzánie

Připravil Miloš Kremla